

Блінов О. А. Особливості мотивації та переживань учасників бойових дій / Сучасний стан психологічного забезпечення професійної діяльності сил охорони правопорядку: Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Харків, 29 вересня 2017 року). – Х. : Національна академія НГУ, 2017. – С. 84-88.

Блінов Олег Анатолійович

Кандидат психологічних наук, доцент

доцент кафедри соціальних технологій Національного авіаційного
університету

Науковий кореспондент лабораторії психології навчання імені І. О. Синиці
Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України, м. Києва

ОСОБЛИВОСТІ

МОТИВАЦІЇ ТА ПЕРЕЖИВАНЬ УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ

Діяльність людини в екстремальних умовах приводить до значних змін в її афективній, когнітивній та поведінковій сфері. Дослідження мотивації людини до діяльності в таких умовах, вивчення різнобічної палітри психологічних переживань у вигляді відчуттів, станів, спогадів та ін., є актуальним питанням сьогодення.

Нами, за допомогою експертної оцінки, були визначені основні види мотивів у військовослужбовців, а також їх переживань. Було опитано 89 військових, які приймали участь в АТО. Це були фахівці, які проходили курси підвищення кваліфікації (командири взводів, офіцери оперативного резерву, органів виховної роботи, курсанти ВВНЗ).

Вік опитаних складав від 22 до 57 років. Серед них мають вищу освіту 85% військових. Одружені 64,4%. Мають поранення 10,1%, контузії 22,0%.

Термін перебування військовослужбовців в АТО складав: до 3 міс. – 15,3%; до 6 міс. – 28,8%; до 12 міс. – 35,6%; до 18 міс. – 15,2%; до 24 міс. – 1,7%; 24 міс. – 3,4%.

Визначення мотивації у військовослужбовців здійснювалося за 10-ти бальною шкалою. Після отримання цифрових даних була проведена їх рангова

кореляція, яка дозволила комплексно проаналізувати результати роботи (див. табл.1).

Таблиця 1

Мотивація участі в бойових діях

№з/п	Види мотивів	Бали	Ранг
1	Професійний обов'язок	7,89	1
2	Колективізм, бойове товариство	7,53	2
3	Прагнення до справедливості	7,43	3
4	Прагнення випробувати свої особистісні якості, характер	7,28	4
5	Патріотизм	7,03	5
6	Бойовий азарт	5,67	6
7	Повага і довіра до вищих командирів	4,82	8
8	Почуття помсти	3,28	9

Аналіз рангів різновидів мотивів дозволив встановити групування відповідей за змістом. Найвищі бали отримали різновиди мотивацій, які розкривають зовнішні соціальні зв'язки особистості військових. Це професійний обов'язок (7,89 балів), колективізм, бойове товариство (7,53 бала). На другому та третьому місцях знаходяться різновиди мотивацій вектор яких спрямований на розкриття внутрішнього світу людини – прагнення до справедливості (7,43 бала), прагнення випробувати свої особистісні якості, характер (7,28 балів).

Найменший рівень отримує показник почуття помсти, який отримав останнє 9 місце в ранговій кореляції і дорівнює 3,28 балів. А на восьмій сходинці цього мотиваційного ряду знаходиться повага і довіра до вищих командирів (4,82 бала). Отримання такого низького рангу свідчить про існування проблем у вертикальних військово-соціальних зв'язках.

Для подальшого поглибленого аналізу ми виділили середній профіль мотиваційних різновидів учасників бойових дій з врахуванням явища полімотивованості діяльності (одночасної дії декількох збудників), (див. рис. 1).

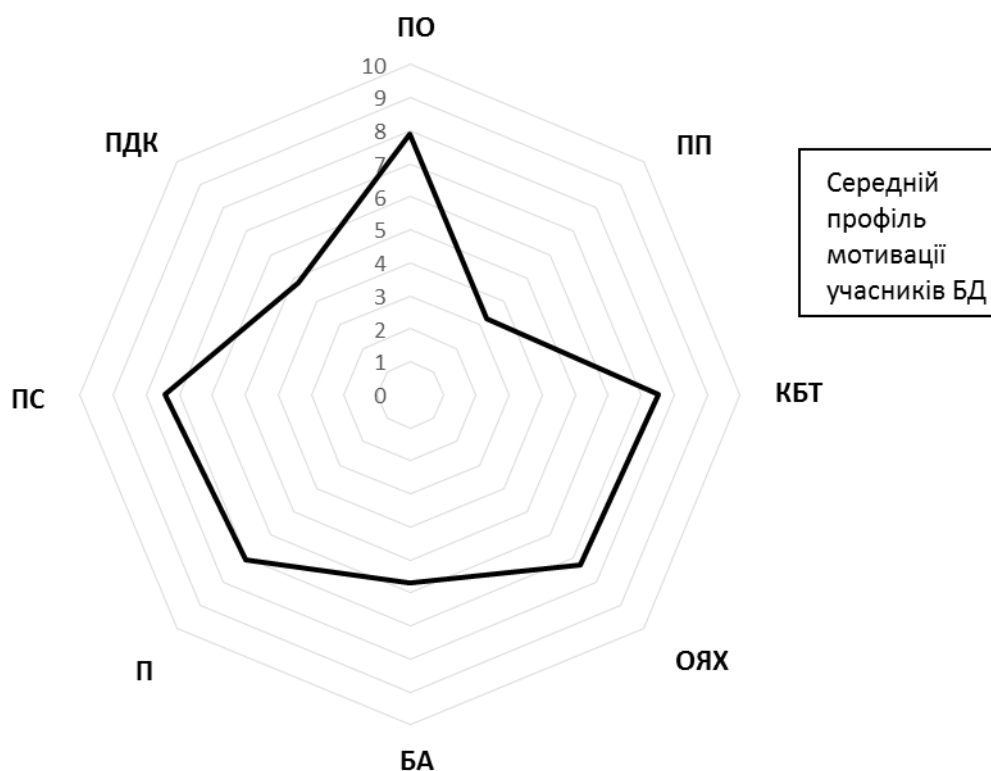

Рис. 1. Середній профіль мотивації учасників бойових дій

Де: ПО – професійний обов’язок; ПП – почуття помсти; КБТ – колективізм, бойове товариство; ОЯХ – прагнення випробувати свої особистісні якості, характер; БА – бойовий азарт; П – патріотизм; ПС – прагнення до справедливості; ПДК – повага і довіра до вищих командирів;.

Наступним нашим кроком було визначення за 10-ти бальною шкалою рівня переживань учасників бойових дій (див. табл. 2).

Таблиця 2

Рівень переживань учасників бойових дій

№з/п	Переживання	Бали	Ранг
1.	Оптимізм	6,51	1
2.	Гордість за участь у подіях	6,46	2
3.	Бажання знову брати участь в подібних подіях	5,88	3
4.	Ненавість до супротивника	5,04	4
5.	Почуття вдячності керівникам	4,92	5
6.	Задоволення	4,85	6
7.	Відчуття того, що нас підставили, зрадили	4,44	7
8.	Нерозуміння подій	4,07	8
9.	Нав'язливі спогади	3,55	9
10.	Почуття невпевненості в своїх силах	3,49	10
11.	Агресивність	3,42	11
12.	Відчуття своєї непотрібності	2,95	12
13.	Нічні кошмари	2,13	13

Аналіз результатів рангової кореляції відповідей респондентів показує розподіл їх переживань на три групи. Так, до складу першої групи увійшли переживання 1, 2, 3, 5, 6 місць у ранговій таблиці. Вони мають чітку стенічну спрямованість – це оптимізм людини, гордість за участь у подіях, бажання знову брати участь в подібних подіях, почуття вдячності керівникам, задоволення (від 4,85 балів до 6,51 бала).

У складі другої групи знаходяться негативні переживання соціальної спрямованості. Це – ненависть до супротивника; відчуття того, що нас підставили, зрадили; нерозуміння подій (4,07-5,04 бала).

До складу третьої групи увійшли переживання негативної спрямованості, які розкривають актуальні переживання особистості. Це – нав'язливі спогади, почуття невпевненості в своїх силах, агресивність, відчуття своєї непотрібності, нічні кошмари (від 2,13 балів до 3,55 балів).

Середній профіль переживань учасників бойових дій наданий на рис. 2.

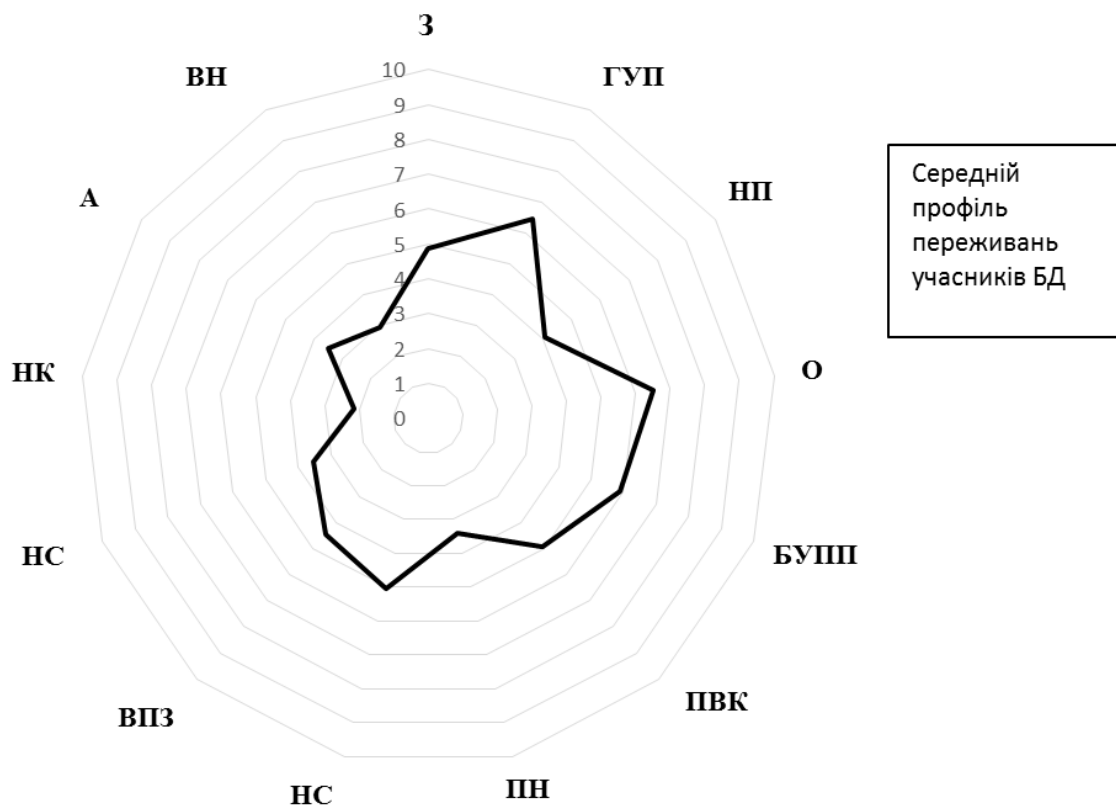

Рис. 2. Середній профіль переживань учасників бойових дій

Де: З – задоволення; ГУП – гордість за участь у подіях; НП – нерозуміння подій; О – оптимізм людини; БУПП – бажання знову брати участь в подібних подіях; ПВК – почуття вдячності керівникам; ПН – почуття невпевненості в своїх силах; ВПЗ – відчуття того, що нас підставили, зрадили; НС – нав'язливі спогади; НК – нічні кошмари; А – агресивність; ВН – відчуття своєї непотрібності.

Таким чином, виконання військовослужбовцями службових обов'язків в екстремальних умовах діяльності приводять до значних змін в їх афективній, когнітивній та поведінковій сфері. Дослідження мотиваційної спрямованості та переживань учасників бойових дій сприяє кращому розумінню особистостей військовослужбовців.

Література

1. Блінов О. А. Психологія бойової психічної травми : монографія / О. А. Блінов. – К. : Талком, 2016. – 246 с.